

Vårt ärendenummer: 2025/155
Ert ärendenummer: Fi2025/01857

2026-02-02

Remissvar till Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Tillväxtanalys ska analysera, utvärdera och redovisa effekter av statens insatser för hållbar nationell och regional tillväxt och näringslivsutveckling. Myndigheten ska ta fram beslutsunderlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av statliga åtgärder samt, om det är relevant, peka på viktigare målkonflikter. Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Ökad produktivitet är en förutsättning och en hörnsten för såväl Sveriges konkurrenskraft som för en långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt. Med över 1 200 sidor och 300 förslag och bedömningar anser Tillväxtanalys att Produktivitetskommissionens båda betänkanden utgör ett omfattande och gediget underlag för det fortsatta arbetet att förbättra svensk produktivitetstillväxt.

Tillväxtanalys övergripande utgångspunkter

Tillväxtanalys har i detta remissvar främst valt att kommentera de förslag och bedömningar som ligger inom de områden där myndigheten har särskild kompetens, för att på bästa sätt bidra till det vidare produktivetsarbetet. Myndighetens remissvar baseras primärt på våra egna rapporter och tidigare remissvar, men sekundärt även på extern forskning som är relativt entydig i sina rekommendationer.

Vi har i huvudsak valt att inte kommentera de delar som berör produktivetsutveckling inom offentlig förvaltning, eftersom dessa frågor ligger utanför vårt uppdrag och kompetensområde. Tillväxtanalys huvudsakliga uppgift och roll är att genom analyser och utvärderingar bistå regeringen med underlag i syfte att utveckla, ompröva och effektivisera den näringspolitiken.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Postadress
Studentplan 3
831 40 Östersund

Kontakt
010-447 44 00
info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se
Org. nr 202100-6164

Kunskapsunderlag för näringspolitiska insatser är avgörande för att utveckla, ompröva och effektivisera tillväxtpolitiken. Effekttvärderingar utgör en hörnsten i detta arbete då de syftar till att fastställa i vilken utsträckning utfallet kan tillskrivas den genomförda åtgärden.¹ Ett mer evidensbaserat beslutsfattande fordrar därför fler effekttvärderingar. Dessa fördjupar förståelsen både för enskilda insatser och för politikens samlade effekter, vilket skapar större möjligheter att ompröva politiska beslut och över tid utforma politiken på ett mer träffsäkert och effektivt sätt.

För att möjliggöra tillförlitliga effekttvärderingar är en central utgångspunkt för Tillväxtanalys att förutsättningarna för effekttvärderingar behöver stärkas. Detta gäller för såväl direkta stöd och bidrag som för olika skatteutgifter. I slutändan bidrar detta till att statens resurser används mer effektivt och skapar en god hushållning av statens skattemedel. Viktigt att notera är dock att det varken vore kostnads- eller resurseffektivt att utvärdera alla aktiviteter.

Utifrån ett företagsfrämjande perspektiv är Tillväxtanalys generellt positiva till förslag som syftar till stärkta ramvillkor för näringslivet. Strukturella och institutionella förutsättningar såsom regelverk, skattesystem, infrastruktur och kompetensförsörjning utgör de ramvillkor som är grunden för ett väl fungerande näringsliv. Genom att kontinuerligt förbättra ramvillkoren för näringslivet har staten goda möjligheter att påverka förutsättningarna för tillväxt, innovation och entreprenörskap.

Vi är också särskilt positiva till de förslag som syftar till tydligare styrning, bättre samordning och förbättrad uppföljning av det statliga företagsfrämjandet liksom de förslag som syftar till att skapa mer effektiva och ändamålsenliga stödåtgärder.

I Produktivitetskommissionens del- och slutbetänkande lämnas ett antal förslag som tangerar de åtgärdsförslag som Tillväxtanalys lämnat inom ramen för *Uppdrag att se över hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt* (KN2024/01306).²

Till sist vill Tillväxtanalys framhålla att det hade varit önskvärt att de två betänkandena hade remitterats separat. Delbetänkandet publicerades redan i april 2024 och ett remissförfarande närmare i tid hade varit mer ändamålsenligt.

¹ Se Tillväxtanalys rapport *Förslag till förbättrade förutsättningar för en evidensbaserad näringspolitik* (2023) för en mer utförlig diskussion om adekvata förutsättningar för att utforma en effektiv näringspolitik.

² Samtliga åtgärdsförslag återfinns i *Tillväxtanalys. (2026). Mot ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Slutredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2026:01.

Innehåll

Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) 4

 Kapitel 8. Transportinfrastruktur 4

 Kapitel 11. Policyutveckling och försöksverksamhet 4

Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96) 6

 Kapitel 3. Teknisk utveckling, forskning och innovation 6

 Kapitel 4. Digitalisering och AI 10

 Kapitel 5. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning 16

 Kapitel 6. Kapitalförsörjning..... 17

 Kapitel 7. Konkurrens och handel..... 20

 Kapitel 8. Klimat- och industripolitik 21

 Kapitel 9. Energiförsörjning 27

 Kapitel 10. Bostadsmarknaden 28

Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29)

Kapitel 8. Transportinfrastruktur

8.7.6 Bygg en struktur för att följa upp verksamheten på projektnivå

Utredningens förslag nr. 69: VTI, Trafikanalys och Trafikverket ska gemensamt ta fram en struktur för vilken data som ska samlas in och göras tillgänglig för att möjliggöra uppföljning och utvärdering av upphandlingar inom transportområdet.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Bättre data skapar möjligheter att i framtiden genomföra studier på hur Trafikverket kan påverka produktiviteten på bygg- och anläggningsmarknaden.

Kapitel 11. Policyutveckling och försöksverksamhet

11.2.2 Utveckla arbetet med regulatoriska sandlådor

Utredningens förslag nr. 91: Ett antal myndigheter bör ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för regulatoriska sandlådor.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget (med samma motivering som i Tillväxtanalys svar på slutbetänkandets kap. 4.4.2).

Motivering: Tillväxtanalys tillstyrker förslaget att myndigheter bör utreda förutsättningarna för regulatoriska sandlådor, men betonar att utformningen är avgörande för att undvika välkända nackdelar. Internationell och svensk forskning (bl.a. Tillväxtanalys 2023; Akwu 2024; Konkurrensverket 2023)³ visar att sandlådor ofta blir resurskrävande pilotsatsningar med begränsad systemeffekt, skapar risk för snedvridning av konkurrens och så kallad "risk-washing". För att undvika felallokering av resurser och negativa marknadseffekter bör en eventuell implementering utgå från tydligt avgränsade behov och utformas med särskilt fokus på att stödja små och medelstora företag, där nyttan sannolikt är som störst och riskerna som lägst. Med en sådan inriktning kan regulatoriska sandlådor fungera som kompletterande testmiljöer som skapar faktisk nytta utan att skapa inläsnings effekter eller tränga undan innovation och konkurrens.

11.2.1 Utveckla metodstöd och vägledningar för försök i offentlig sektor; / 11.3.1 Utveckla stödfunktionen i kommittéväsendet; / 11.4.2 Skapa en kommitté för att lösa centrala myndighetsövergripande utmaningar

Tillväxtanalys tillstyrker förslagen (nr. 90, 93 samt 96) i dessa tre avsnitt.

³ Tillväxtanalys. (2023:17). *Reglering av AI: För lite för sent eller för mycket för tidigt?*;
Akwu, Patrick. (2024). *Sandbox or Quick Sand? Evaluating the Double-Edged Sword of Fintech Regulation*;
Konkurrensverket. (2023:4). *Hur påverkar regulatoriska sandlådor konkurrensen?*

Motivering: Tillväxtanalys (2024:05) har observerat att svensk förvaltning brister i systematik, proaktivitet och ansvarsfördelning vid hantering av "taktproblemet" mellan innovation och reglering, dvs. en missmatchning mellan hastigheten på innovationers utvecklingstakt och den tid det tar att utreda, tolka, utveckla och implementera lagar och regler som ska skydda mot innovationens negativa inverkan på samhället.⁴

Bristerna grundar sig i att svensk förvaltning saknar, eller behöver stärka, vissa funktioner. Funktioner är till exempel tidiga varningssystem, tydliga regler och rutiner för att få testa innovation i verklighetstroga och säkra miljöer, intern koordinering inom myndigheten och koordinering med berörda offentliga organisationer. Tillväxtanalys (ibid.) har även argumenterat för att det behövs bättre omvärldsbevakning av var taktproblem kan uppstå och hur de kan hanteras. Reglerare (lagstiftare, domstolar, utförande- och tillsynsmyndigheter) behöver aktuell kunskap om framväxande och snabbväxande tekniker och vilka möjligheter och hot de för med sig samt hur de kopplar an till befintliga lagar och regler.

På en mer grundläggande nivå finns åtminstone tre bakomliggande utmaningar till att hantera samspelet mellan reglering och snabb teknikutveckling: genuin osäkerhet, informationsasymmetri och koordineringsutmaningar (Tillväxtanalys 2024:05; 2022:04).⁵ Lärande av olika slag är centralt för att hantera dessa utmaningar.

Förslagen 11.2.1; 11.2.2; 11.3.1; och 11.4.2 handlar alla om att på olika sätt lära och hantera informationsasymmetri, genuin osäkerhet och koordineringsutmaningar. Dock bör det också beaktas att policyåtgärder för hantering av taktproblemet bör väga problemets storlek mot val av policyåtgärd.

⁴ Tillväxtanalys. (2024:05). *Reglering – bromskloss eller krockkudde för innovation?*

⁵ Tillväxtanalys (2022:04). *Utmaningar vid reglering av teknisk innovation – möjliga policyåtgärder.*

Genuin osäkerhet om den framtida utvecklingen handlar om att det finns – och alltid kommer att finnas – aspekter kring hur innovationer utvecklas och implementeras som inte går att förutspå. Ju mer en innovation skiljer sig från det som redan finns, desto större osäkerhet.

Informationsasymmetri mellan reglerare och teknikutvecklare / Kunskapsasymmetrier mellan reglerare och teknikutvecklare innebär att teknikutvecklare har bättre kunskap och information om tekniken och dess möjligheter och utmaningar än reglerare har. Omvänt har reglerare oftast bättre förståelse för de lagar och regler som påverkar teknikens implementering i samhället.

Koordineringsutmaningar mellan t.ex. olika myndigheter berör svårigheter att koordinera och ansvarsfördela mellan framför allt myndigheter och departement. Det är inte alltid tydligt vilka aktörer som bär ansvar för att hantera ny teknik och dess samhälleliga risker. Detta eftersom innovationer ofta spänner över teknologiska, branschmässiga och geografiska gränser. Därför krävs koordinering mellan olika myndigheter.

Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Kapitel 3. Teknisk utveckling, forskning och innovation

3.5.1 Satsa på forskning och kompetensförsörjning framför riktade stöd till företag

Utredningens bedömning nr. 1: *Goda ramvillkor för näringslivets investeringar i FoU och innovation är avgörande för produktivitetens utveckling.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen.

Motivering: Tillväxtanalys vill betona att det är viktigt att politik utformas för att underlätta för innovativa unga teknikföretag, eftersom deras framväxt har stor påverkan på produktiviteten på lång sikt genom ökad konkurrens och innovation.⁶

3.5.3 Större institutionell mångfald

Utredningens förslag nr. 5: *Etablera på försök en ny forskningsfinansierande myndighet baserat på den brittiska myndigheten Advanced Research and Invention Agency i syfte att finansiera forskning av banbrytande karaktär.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget, men med en tydlig reservation.

Motivering: Tillväxtanalys bedömning är att svensk offentlig forskningsfinansiering saknar en kapacitet att omvärldsbevaka, initiera och finansiera forskning med hög potential för att teknisk förnyelse. För att detta ska lyckas är det viktigt att vara noggrann kring hur en sådan organisation styrs. Reservationen är att en ny myndighet måste organiseras enligt "best practice" för finansiering av banbrytande teknik. Här bör man ta lärdom av USA:s olika ARPA-program.⁷

3.5.6 Ett bättre system för företagsfrämjande

Utredningens förslag nr 16: *Minska antalet främjandeaktörer och antalet system för ansökningar.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Tillväxtanalys har tidigare konstaterat att det statliga företagsfrämjandet involverar ett stort antal genomförandeaktörer, vilket bidrar till ett komplext och svåröverskådligt system.⁸ Färre genomförandeaktörer skapar bättre möjligheter till överblick, samordning och myndighetsstyrning och gör det även enklare för stödsökande att navigera. För att undvika fragmentering och bidra till ökad effektivitet och tydligare ansvarsfördelning har Tillväxtanalys lämnat förslag om att företagsfrämjandet bör

⁶ Tillväxtanalys. (2022:02). *Effektutvärdering av forskningsbidraget Eurostars.*

Acemoglu, D., U. Akcigit, H. Alp, N. Bloom and W. Kerr. (2018). *Innovation, Reallocation, and Growth*

⁷ Azoulay, P., E. Fuchs, A.P. Goldstein and M. Kearney. (2019). *Funding Breakthrough Research: Promises and Challenges of the "ARPA Model".*

⁸ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.*

koncentreras till ett begränsat antal genomförandeaktörer och nya aktiviteter tilldelas den som har bäst förutsättningar att genomföra dem.⁹

Utredningens förslag nr. 17: Utveckla gemensamma verktyg för ansökningsprocesserna, t.ex. en digital "en väg in"-lösning i linje med Danmarks och Finlands system.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Utifrån att antalet aktörer och aktiviteter inom det statliga företagsfrämjandet är omfattande och fragmenterat skulle det underlätta för stödsökande och genomförandeaktörer om det fanns en gemensam hemsida där aktörer och utbudet av företagsfrämjande aktiviteter framgick. Tillväxtanalys har därför lämnat förslag om att Tillväxtverket bör få i uppdrag att vidareutveckla verksamt.se så att företag får en samlad bild över helt eller delvis offentligt finansierade aktuella erbjudanden, rådgivare, stöd och aktörer.¹⁰ Med en högre ambition kan en sådan tjänst i förlängningen också utvecklas så att tjänsten proaktivt matchar relevant företag med rätt främjare.

Utredningens förslag nr. 18: Skapa en struktur för utvärdering av stöden med bättre tillgång till data, krav på att stöden utformas så att de är utvärderingsbara samt att utvärderingarna utförs av en oberoende myndighet.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: För att avgöra vilka typer av satsningar som är mest effektiva behövs kunskap om hur de fungerar och vilka effekter de har i relation till kostnader och samhällsnytta. Bristen på effektutvärderingar innebär därmed att regeringen saknar tillförlitliga underlag för omprövning och omprioritering. Företagsfrämjande åtgärder behöver därför utformas med en programteori som visar hur planerade resurser och åtgärder leder till önskat resultat. Det är särskilt relevant att kunna genomföra effektutvärderingar och kostnadsnyttoanalyser, eftersom de bidrar med kunskap om effekt respektive samhällsekonomisk lönsamhet, när offentliga medel används. Tillväxtanalys har lämnat flera förslag i flertalet rapporter gällande stärkta förutsättningar för utvärdering.¹¹

Effektutvärderingar kräver tillgång till detaljerade data över insatsens genomförande, urvalsprocess och utfall. Relevanta data och dokumentation bör även systematisk samlas in och dokumenteras under programmets gång. Data bör samlas in från både företag som erhållit stöd och de som av olika anledningar inte erhållit stöd, i syfte att etablera

⁹ Tillväxtanalys. (2026). *Mot ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Slutredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2026:01.

¹⁰ Tillväxtanalys. (2025). *Ett effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Delredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2025:01.

¹¹ Tillväxtanalys. (2023). *Förslag till förbättrade förutsättningar för en evidensbaserad näringspolitik*. Rapport 2023:08.; Tillväxtanalys. (2026). *Mot ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Slutredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2026:01.

urvalsgrupper, som krävs för att vi ska kunna uttala oss om hur resultatet hade blivit i frånvaro av insatsen – det kontrafaktiska utfallet. Genom ett kontrafaktisk utfall är det möjligt att isolera de kausala effekterna av en insats/stöd. En välkonstruerad och relevant kontrollgrupp är därför avgörande för att isolera en insats effekter från externa faktorer.

Effektutvärderingar genomförs i regel i efterhand, men de bästa förutsättningarna för en utvärdering skapas *innan* ett stödprogram implementeras. För att möjliggöra kvalificerade effektutvärderingar bör genomförandemyndigheter samråda med Tillväxtanalys eller annan oberoende part med nödvändig metodologisk expertis.¹²

3.5.7 Bredda och förenkla FoU-avdraget

Utredningens förslag nr. 19: *Genomför förslagen i SOU 2025:3 som syftar till att förenkla och utvidga definitionerna av forskning och utveckling inom ramen för FoU-avdraget.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget att genomföra förslagen som relaterar till FoU-avdraget i (SOU 2025:3).

Motivering: Förslagen i SOU 2025:3 syftar till att förenkla reglerna och öka förutsebarheten av FoU-avdraget kan medföra lägre kostnader för företagen och underlätta rättstillämpningen. Tillväxtanalys har tidigare inkommit med remissvar för SOU 2025:3, och vi hänvisar till denna för vidare ställningstaganden, argument och referenser.¹³

3.5.8 Samhällsekonomiskt effektiva krisstöd

Utredningens bedömning nr. 20: *Stöd till företag i samband med kriser bör utformas så att de kan rullas ut snabbt, även om det innebär en sämre träffbild. Stöden bör snabbt rullas tillbaka när ekonomin återhämtar sig.*

Utredningens förslag nr. 21: *Slopa det permanenta stödet vid korttidsarbete eftersom stöd till företag som drabbas av problem i ett normalt konjunkturläge riskerar att hämma strukturomvandlingen.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget och tillstyrker, med vissa reservationer, bedömningen.

Motivering: I krisers dramatiska inledning finns ofta begränsad kunskap om den ekonomiska nedgångens längd, djup och effekter. Inledningsvis kan det även vara oklart huruvida strukturella eller exogena faktorer ligger bakom krisen. Tillväxtanalys delar därför bedömningen att ett ansökningsförfarande i inledningen av en kris, där varje ansökan ska bedömas individuellt, riskerar leda till att stöden betalas ut för sent.

¹² Riksrevisionen bedömer i sin utvärdering *Effektutvärderingar av näringspolitiken (2020)* att majoriteten av olika myndigheters effektutvärderingar inte håller tillräckligt hög kvalitet för att vara tillförlitliga. Riksrevisionen rekommenderar därför myndigheter och regeringen att i större utsträckning använda Tillväxtanalys för effektutvärdering av näringspolitiken, och att i högre grad återrapportera resultatet av väl utförda effektutvärderingar till riksdagen.

¹³ Tillväxtanalys. (2025). Remissvar. *Skatteincitament för forskning och utveckling – En översyn av FoU-avdraget och expertskattereglerna*.

Konsekvensen kan bli att långsiktigt lönsamma företag hinner slås ut eller kanske inte ens beviljas stöd.

Ett krisstöd, som korttidsstödet, bör därför vara förberett för att eventuellt kunna rullas ut brett och snabbt i krisens inledning, men gälla under en högst begränsad period, till exempel tre eller sex månader. Det bör dock betonas att detta endast ska göras i de fall där tillgänglig information pekar mot att krisen drivs av exogena faktorer snarare än inhemska strukturproblem.

Utredningen borde här dock också ha betonat att forskning talar för att korttidsstödet i största möjligaste mån ska begränsas till ekonomiska krisers nedgångsfaser; se vidare Tillväxtanalys (2023).¹⁴ Tillväxtanalys anser även att utredningen borde lyft att effektiva krisstöd också bör innefatta ett högst begränsat antal stödformer. Detta för både ökad transparens för företagen samt ökad övervakning och effektivitet från statens sida.¹⁵

Till skillnad från utredningen anser dock Tillväxtanalys att betydligt större fokus i framtida kriser bör vara på att identifiera och stödja drabbade individer snarare än företag, i enlighet med vad som historiskt – innan coronakrisen – varit fallet i Sverige.¹⁶ Arbetet med dessa stöd och eventuella relevanta utbildningsplatser för drabbade individer kan förslagsvis påbörjas under krisens inledande skede, samtidigt som breda företagsstöd finns under en begränsad period.

Angående förslaget att slopa ett permanent system för korttidsarbete: Tillväxtanalys har sedan tidigare argumenterat för att ett permanent och öppet korttidsstöd riskerar att fördröja en önskvärd strukturomvandling.¹⁷

3.5.9 Förbättra förutsättningarna för entreprenörskap

Utredningens förslag nr 22: *Utvärdera det s.k. växa-stödet och undantaget i beskattningen för vissa personaloptioner i syfte att se hur de används i dag och om de bör förbättras eller slopas.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget. Det behövs mer kunskap om effekterna av växa-stödet och personaloptionerna.

Motivering: Gällande växa-stödet lyfter utredningen att utvärderingarna skulle kunna göras av Tillväxtanalys. Tillväxtanalys har redan påbörjat ett arbete med att utvärdera växa-stödet. Motiven är i stort desamma som de som lyfts i den aktuella utredningen. För mer information om denna utvärdering, se Tillväxtanalys analys- och utvärderingsplan 2025–2027¹⁸. Gällande nuvarande regelverk kring beskattning av personaloptioner behövs det förbättrat dataunderlag för att kunna utvärdera effekterna av det, se Tillväxtanalys (2025)¹⁹.

¹⁴ Tillväxtanalys. (2023). *Företagsstöd under pandemin – lärdomar inför framtida kriser* (PM 2023:01).

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Tillväxtanalys Remissvar (2022): *Angående betänkandet En ny lag om stöd vid korttidsarbete* (SOU 2022:65)

¹⁸ Tillväxtanalys (2025). *Kunskap för hållbar tillväxt - Tillväxtanalys analys-och utvärderingsplan 2025–2027*.

¹⁹ Tillväxtanalys. (2025). *Vad vet vi om? – Personaloptioner*.

Bättre kunskap om skydd av immateriella tillgångar

Utredningens bedömning nr. 28: *Det krävs ökad information och bättre rådgivning om immaterialrätt för forskare och entreprenörer samt bättre möjligheter för mindre aktörer att skydda sina immateriella tillgångar.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen.

Motivering: Vissa immateriella tillgångar är dyra att skydda och det verkar därför finnas en fördel för etablerade företag. Därför är det bra att se över detta system för att öka möjligheterna för nya innovativa företag att träda in på marknaden. Det ökar konkurrens och möjliggör för en bättre affärsdynamik.

Kapitel 4. Digitalisering och AI

4.4.1 Öka kompetensen och spridningen av tekniken

Utredningens bedömning nr. 29: *För att förbättra förutsättningarna för att implementera och utveckla AI-verktyg inom forskning samt i företag och organisationer bör antalet STEM-utbildade och utbudet av relevanta och valbara kurser vid lärosäten öka. Dessutom bedöms fler samarbeten mellan forskningsområden och mellan företag och forskare behövas och möjligheterna för utländska studenter att stanna kvar efter studierna bör förbättras.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget med reservationer.

Motivering: Förslaget är väl underbyggt och adresserar nödvändiga satsningar på STEM-utbildning och samverkan mellan lärosäten och företag. Tillväxtanalys vill dock framhålla att kompetensförsörjning inte enbart handlar om att utbilda fler, utan också om att säkerställa att STEM-utbildade faktiskt stannar i och använder sin kompetens i relevanta yrken. Forskning visar att bristande relativlöneanpassning i Sverige leder till långvariga bristsituationer i exempelvis ingenjörsyrken (Tillväxtanalys, 2025; Calmfors m.fl. 2016, 2018)²⁰. Om inte incitamenten att verka i dessa yrken stärks riskerar kompetenssatsningarna att få begränsad effekt på produktivitet och innovationsförmåga.

Vidare bedömer Tillväxtanalys att om dessa investeringar ska kunna omsättas i långsiktig produktivitetsutveckling så hade det varit fördelaktigt om de kompletteras med satsningar på kunskap om hur beroenden till globala plattformslieferantörer kan hanteras och hur tekniska val påverkar innovationsförmågan över tid. Forskning på svensk offentlig sektor visar att användning av globala plattformsekosystem skapar betydande risker för teknisk inlåsning och minskad handlingsfrihet (Lundell m.fl., 2021).²¹ Bredare forskning om innovationsdriven tillväxt visar att ekonomier som präglas av stark koncentration och plattformsbaserade tenderar att få lägre innovationstakt, svagare kreativ förnyelse och därmed lägre produktivitetsutveckling.²²

²⁰ Tillväxtanalys. (2025:06). Kan högre löner motverka ingenjörsbristen?;

Calmfors m.fl.. (2016). Arbetsmarknadsekonomisk rapport – Dags för större lönespridning?;

Calmfors. (2018). Industrins lönenormering kan och bör reformeras – Katalys

²¹ Lundell, Björn, et al. (2021). *Perceived and actual lock-in effects amongst Swedish public sector organisations when using a SaaS solution.*

²² Bruegel. (2025). *The Nobel Prize committee's message for European innovation.*

För att undvika sådan inlåsning kan inhemsk kompetens bedöma olika alternativ, styra tekniska beroenden och upprätthålla konkurrens mellan olika lösningar. Detta innefattar bland annat förmågan att bedöma inlåsningseffekter, förstå portabilitet och interoperabilitet, utforma öppna arkitekturer, hantera risker kopplade till molnleverantörer och bygga upp kravställarkompetens i offentlig sektor och i företag. Sådan kompetens kan utgöra ett viktigt komplement till de föreslagna satsningarna för att säkerställa att investeringarna kan omsättas i faktisk innovationskraft och produktivitet.

4.4.2 Tillgängliggör svenska data

Utredningens förslag nr. 30: *Genomför förslagen i SOU 2023:96 för att skapa tydlighet kring interoperabilitet på nationell nivå.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Tillväxtanalys delar bedömningen att ökad interoperabilitet är nödvändig. Samtidigt ser vi potentiellt risker med en långtgående föreskriftsrätt för Digg utan tydliga mekanismer för sektorsvis förankring och proportionalitet. För domänspecifika datainfrastrukturer som redan utvecklas finns en risk att generella föreskrifter leder till omfattande ombyggnationer, minskad flexibilitet och fördröjd nytta. För att undvika detta bör det övervägas om interoperabilitetsreglerna kan utformas så att befintliga och framväxande domänlösningar kan utgöra förebilder och integreras, snarare än ersättas.

Utredningens bedömning nr. 31: *Tillgång till data är grundfundamentet för den digitala utvecklingen. Digitalisering, sammanställning och tillgängliggörande av data behöver därför vara en prioriterad uppgift i offentliga myndigheter.*

Utredningens förslag nr. 32: *Förstärk arbetet på Kungliga biblioteket (KB) att tillsammans med lämpliga samarbetspartners utveckla AI-modeller för svensk offentlig sektor.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen och förslaget.

Motivering: En förstärkning av KB:s arbete är strategiskt viktig eftersom tillgången till strukturerade, högkvalitativa och svenskspråkiga data är en grundförutsättning för att offentlig sektor ska kunna utveckla och använda AI-modeller på ett säkert och effektivt sätt. Sverige har traditionellt haft en konkurrensfördel genom sina välutvecklade register, men mycket av denna potential riskerar att gå förlorad om data inte digitaliseras, struktureras och tillgängliggörs i den takt teknikutvecklingen kräver.

Utredningens förslag nr. 33: *Forskning bör ingå i SCB:s verksamhet i syfte att identifiera utvecklingspotential och öka användarvänligheten i statistiken.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Förslaget är väl underbyggt. En utökad forskningsfunktion hos SCB skulle potentiellt kunna kompletteras med stärkt samverkan med sakkunniga myndigheter.

Detta kan innebära att statistiken blir mer relevant, användbar och i högre utsträckning kan bidra till effektivare uppföljning, utvärdering och produktivitet i offentlig sektor.

Utredningens förslag nr. 34: *Utforma offentlighets- och sekretesslagen, OSL, omvänt, så att informationsutbyte som huvudregel är tillåtet mellan myndigheter.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: På ett principiellt plan är Tillväxtanalys positiv till ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Dock har inte myndigheten den juridiska kompetensen att avgöra de juridiska aspekterna och konsekvenserna av förslaget. Förslaget som sådant är väl underbyggt och har stor potential att förbättra datatillgången, minska dubbelregistrering och skapa bättre förutsättningar för analys, uppföljning och utvärdering. Detta skulle kunna stärka både myndigheternas interna effektivitet och den nationella förmågan att bedriva evidensbaserad politik, vilket på sikt kan öka produktiviteten i offentlig sektor.

Utredningens förslag nr. 35: *Ersätt nuvarande registerlagar med en enda registerlag.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: En samlad och övergripande registerlagstiftning kan öka produktiviteten genom att minska dagens fragmentering och administrativa hinder för datadelning. När myndigheter och företag får tydligare och mer enhetliga regler för hur data får samlas in, kombineras och användas skapas bättre förutsättningar för automatisering, effektivare handläggning och utveckling av datadrivna tjänster.

4.4.3 Minska osäkerheten kring datahantering

Utredningens förslag nr. 37: *Se över tillämpningen av dataskyddsförordningen (GDPR) i Sverige för att säkerställa att den inte blir striktare än i andra EU-länder. Verka för en gemensam översyn inom EU för att säkerställa en harmoniserad tillämpning som inte hindrar innovation.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Det är rimligt att harmonisera Sveriges tolkningar med andra länders tolkningar av GDPR för att säkerställa lika konkurrensvillkor för svenska företag inom EU. En striktare tillämpning i Sverige än i andra medlemsländer skulle kunna missgynna svenska företag. En gemensam översyn inom EU skulle bidra till ökad rättssäkerhet och förutsägbarhet för företag som verkar över nationsgränser, samtidigt som den grundläggande skyddsnivån för personuppgifter bibehålls. Harmonisering underlättar också för gränsöverskridande verksamhet och minskar administrativa kostnader för företag som annars måste förhålla sig till varierande nationella tolkningar av samma regelverk.

Utredningens förslag nr. 38: *Utred den totala regelbördan samt överlappande regler på digitaliseringsområdet ur näringslivets perspektiv.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Förslaget är relevant då regelbördan på digitaliseringsområdet påverkar både innovation och produktivitet i näringslivet. Uppdragets nuvarande utformning är dock alltför brett vilket riskerar att bli för översiktligt snarare än handlingsinriktat. För att få faktisk effekt skulle översynen kunna avgränsas till de regelområden som mest konkret hämmar digital utveckling, såsom dataskydd, informationssäkerhet, upphandling och sektorsspecifik datadelning. En sådan avgränsning skulle kunna öka möjligheten att identifiera åtgärder som ger nytta.

Utredningens förslag nr. 40: *Använd i större utsträckning regulatoriska sandlådor för att testa nya digitala lösningar.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget (med samma motivering som i svaret på delbetänkandets kap. 11.2.2.).

Motivering: Tillväxtanalys tillstyrker förslaget att myndigheter bör utreda förutsättningarna för regulatoriska sandlådor, men betonar att utformningen är avgörande för att undvika välkända nackdelar. Internationell och svensk forskning (bl.a. Tillväxtanalys 2023; Akwu 2024; Konkurrensverket 2023)²³ visar att sandlådor ofta blir resurskrävande pilotsatsningar med begränsad systemeffekt, risk för snedvridning av konkurrens och så kallad "risk-washing". För att undvika felallokering av resurser och negativa marknadseffekter bör en eventuell implementering utgå från tydligt avgränsade behov och utformas med särskilt fokus på att stödja små och medelstora företag, där nyttan sannolikt är som störst och riskerna som lägst. Med en sådan inriktning kan regulatoriska sandlådor fungera som kompletterande testmiljöer som skapar faktisk nytta utan att skapa inläsningseffekter eller tränga undan innovation och konkurrens.

4.4.4 Förbättra den digitala infrastrukturen i offentlig sektor

Utredningens förslag nr. 43: *Ta fram en årlig investeringsplan för samhällsinvesteringar i digital infrastruktur. Planen ska bl.a. innehålla planerade investeringar samt resultat och nyttohemtagning. Förslag på vilka investeringar som ska ingå bör tas fram av Digg i likhet med hur Trafikverket bereder nationell plan inom infrastrukturuområdet.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Förslaget att låta Digg bereda en årlig investeringsplan enligt en modell hämtad från transportinfrastrukturuområdet kan potentiellt vara suboptimal som övergripande styrmodell. I sammanhanget kan det vara värt att beakta att OECD framhåller att digital infrastruktur kräver flexibla, modulära och interoperabla lösningar,

²³ Tillväxtanalys. (2023:17). *Reglering av AI: För lite för sent eller för mycket för tidigt?*; Akwu, Patrick. (2024). *Sandbox or Quick Sand? Evaluating the Double-Edged Sword of Fintech Regulation*; Konkurrensverket. (2023:4). *Hur påverkar regulatoriska sandlådor konkurrensen?*

vilket innebär att styrmodeller hämtade från fysisk infrastruktur kan vara olämpliga för digital infrastruktur.²⁴ Trafikverketmodellen skulle därför inte kunna vara tillräckligt flexibel som generell lösning. Att ge Digg en motsvarande central roll som Trafikverket riskerar att skapa tröghet, cementera tekniska val och koncentrera mycket makt till en enskild aktör.

Samtidigt kan det finnas enstaka områden där staten behöver ta en mer samlad roll, exempelvis för grundläggande gemensamma komponenter eller säkerhetskritisk infrastruktur. En investeringsplan kan i det avseendet vara motiverad, men bör utvecklas med en mer distribuerad och kompetensnära styrmodell som utgår från sektorsmyndigheternas expertis och de förutsättningar som krävs för skalbar och flexibel digital utveckling.

***Utredningens förslag nr. 44:** Inrätta ett nytt anslag i statsbudgeten där medel avsätts för att utveckla nödvändiga grundkomponenter i en digital infrastruktur för offentlig sektor. Medel ska användas för att finansiera regeringsuppdrag till myndigheter att utveckla lösningar som uppfyller offentlig sektors behov av t.ex. interoperabilitet, grundläggande säkerhet och sekretess. Områden som kan ingå är en statlig e-legitimation, statlig molntjänst för offentlig sektor och funktioner för auktorisation. Uppdragen bör utformas i samråd med ansvariga myndigheter, vara långsiktiga och budgeteras för att möjliggöra rekrytering av den kompetens som erfordras för att klara utvecklingsuppdraget.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Förslaget innebär att staten i hög grad ska utveckla digitala lösningar som marknaden potentiellt skulle kunna vara bättre lämpad att ta fram. Av skrivningarna framgår att utvecklingsansvaret i stor utsträckning föreslås ligga på myndigheterna själva, inklusive rekrytering av teknisk kompetens. Lösningen kan riskera att tränga ut privata aktörer, skapa teknisk inlåsning och leda till ineffektiv resursanvändning. Det här går dessutom emot det som kommissionen själva lyfter som en central utgångspunkt i sitt arbete: att produktivitetstillväxt primärt drivs av konkurrens och omvandlingstryck på effektiva marknader.

En annan ingång i frågan är att staten i stället kan fokusera på att etablera gemensamma standarder, interoperabilitet och tydliga krav, och låta marknaden utveckla lösningar som möter dessa krav.²⁵ Detta är sannolikt en mer flexibel, kostnadseffektiv och innovationsfrämjande modell som bättre stödjer långsiktig produktivitetstillväxt i både offentlig och privat sektor. För att detta ska fungera skulle även staten kunna bygga upp kompetens i syfte att skapa en neutral spelplan där kravställning, standarder och arkitektur inte oavsiktligt gynnar dominanta aktörer utan möjliggör konkurrens mellan flera tekniska alternativ över tid.

²⁴ OECD. (2019). *The Path to Becoming a Data-Driven Public Sector*, OECD Digital Government Studies.

²⁵ Ibid.

Ett illustrativt exempel är frågan om en statlig molntjänst. Internationella erfarenheter, bland annat från Storbritannien efter UKClouds kollaps, visar att staten riskerar att låsa fast sig vid kostsamma och svårförvaltade lösningar när man bygger eller favoriserar en egen plattform.²⁶ Här kan staten i stället fastställa gemensamma säkerhetskrav, certifieringsmodeller, portabilitetskrav och arkitekturprinciper som gör det möjligt för offentliga aktörer att välja den molnlösning som bäst passar deras verksamhet. Det kan ge större flexibilitet, minska beroenden, stärka säkerheten och skapa bättre förutsättningar för innovation och produktivitetsutveckling.

Ytterligare ett tydligt internationellt exempel är Estland, där X-Road under mer än två decennier fungerat som ett interoperabilitetslager mellan hundratals myndigheter och privata aktörer. I stället för att bygga statliga, monolitiska plattformar har Estland valt en distribuerad modell med öppna standarder och tydliga arkitekturprinciper. Det har skapat god konkurrens, hög säkerhet och minskat risken för teknisk inlåsning. Modellen påvisar att statens roll skulle primärt kunna vara att sätta spelreglerna.²⁷

Med det sagt kan det finnas undantag där staten behöver utveckla egna lösningar, men dessa kan i så fall vara tydligt avgränsade och hanteras genom riktade och väl underbyggda regeringsuppdrag, inte primärt genom nya breda anslag och en centraliserad utvecklingsplan. Det kan exempelvis handla om lösningar med särskilda krav på säkerhet eller digital suveränitet, när det saknas en fungerande leverantörsmarknad eller när risken för ogynnsam teknisk inlåsning är betydande.

Utredningens förslag nr. 47: *Regeringen bör ta initiativ till en marknadsplats för digitala lösningar riktade mot offentlig sektor, likt de marknadsplatser för digitala applikationer som i dag finns på den privata marknaden.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Förslaget adresserar relevanta problem såsom höga transaktionskostnader och bristande interoperabilitet, men en statlig marknadsplats löser nödvändigtvis inte de underliggande problemen. OECD menar att innovation i offentlig sektor främjas av öppna standarder, konkurrens och teknikneutralitet, snarare än av centralt styrda digitala plattformar.²⁸ Statligt drivna marknadsplatser riskerar med andra ord att leda till teknisk inlåsning, begränsad innovation och minskad konkurrens. Privata lösningar som potentiellt kan utvecklas snabbare och mer kostnadseffektivt riskeras att trängas undan.

Statliga insatser kan i stället inriktas på att skapa förutsättningar som möjliggör en fungerande marknad såsom gemensamma standarder, interoperabilitet och stärkt

²⁶ The Register. (2025). Tidningsartikel. *How the collapse of local cloud provider caused biz continuity issues in UK government.*

²⁷ Jackson, B. E., Dreyling, R., & Pappel, I. (2021). *A historical analysis on interoperability in Estonian data exchange architecture: Perspectives from the past and for the future.*

²⁸ OECD. (2019). *The Path to Becoming a Data-Driven Public Sector, OECD Digital Government Studies*

kravställarkompetens i offentlig sektor. Detta skulle kunna mer effektivt bidra till lägre kostnader, högre kvalitet och ökad produktivitet i offentlig sektor.

Utredningens förslag nr. 48: *Avsätt mer offentliga medel till beräkningskraft för forskning.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Beräkningskraft utgör en central forskningsinfrastruktur och är en förutsättning för att svenska forskningsmiljöer ska kunna dra nytta av de möjligheter som avancerade AI-metoder skapar. Ökade offentliga investeringar stärker både Sveriges konkurrenskraft och förmågan att omsätta forskningsresultat i produktivitetsfrämjande tillämpningar.

4.4.6 De institutionella förutsättningarna för AI-utvecklingen bör utvärderas

Utredningens förslag nr. 52: *De institutionella förutsättningarna för en bred och effektiv användning av AI-teknik samt för företagsdynamik och innovation på området bör följas löpande. Vid behov bör en utredning tillsättas som föreslår förbättringar. Produktivitetskommissionen vill särskilt lyfta fyra områden:*

- Skattesystemets påverkan på investeringar.
- Bostadsmarknaden och förutsättningar för klusterbildning.
- Organisering av arbete om teknikutvecklingen förändrar arbetsdelningen.
- Konkurrenten på marknaden.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Det är viktigt att fortlöpande följa hur skattesystemet, bostadsmarknaden, arbetsmarknadens organisering och konkurrensregler påverkar investeringar i AI och andra immateriella tillgångar. Dessa delar av regelverket är utformade för en ekonomi där kapital huvudsakligen var fysiskt och där teknikutvecklingen hade en annan tidsdynamik. I dag kan de i vissa fall skapa hinder för klusterbildning, kompetensförsörjning och skalbara investeringar i kunskapsintensiva verksamheter.

En uppföljning som belyser både de ekonomiska och de digitala förutsättningarna ger därför en mer robust grund för att anpassa institutioner och regelverk till den teknikdrivna ekonomins krav och för att stödja en långsiktigt hållbar utveckling av AI i Sverige.

Kapitel 5. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

5.3.1 Underlätta högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Utredningens förslag nr. 57: *Genomför förslagen i SOU 2025:3 som bl.a. syftar till att förenkla och förtydliga kompetensregeln i expertskatteavdraget samt öka avdragets generositet.*

Sammanfattningsvis tillstyrker Tillväxtanalys de delar av förslaget som syftar till att förenkla och förtydliga reglerna gällande expertskatteavdraget.

Tillväxtanalys har tidigare inkommit med remissvar för SOU 2025:3, och vi hänvisar till denna för vidare ställningstaganden, argument och referenser.²⁹

5.3.2 Lönebildningen bör bli mer flexibel

Utredningens bedömning nr. 58: Lönebildningen bör bli mer decentraliserad och flexibel så att relativlöner i högre utsträckning tillåts spegla förändringar i efterfrågan på arbetskraft.

Tillväxtanalys delar i stort bedömningen.

Motivering: Mycket talar för att det råder långvarig brist på yrken som till exempel sjuksköterskor, lärare och ingenjörer till följd av att förändrade marknadskrafter inte tillräckligt tillåts slå igenom i förändrade relativlöner.³⁰ Industriavtalet och den koordinerade lönebildningen framstår som en viktig förklaring till detta.³¹ Relativlöner som inte återspeglar marknadskrafterna leder till ineffektiv allokering av arbetskraft, vilket ger lägre BNP och förväntas ge högre arbetslöshet. Samtidigt talar mycket för att nuvarande samordning tjänat Sverige väl under åren med hög inflation som följde efter pandemin.³² Detta och andra fördelar med dagens lönebildningssystem lyfts även av utredningen. Förändringar av nuvarande lönebildningssystem måste därför göras med försiktighet och efter noga överväganden och analyser.

Kapitel 6. Kapitalförsörjning

6.2.2 Identifierade hinder och möjligheter

Utredningens bedömning (i löptext på s. 265): *Produktivitetskommissionen bedömer att det inte krävs generella stödssystem för att locka utländska investeringar i större utsträckning.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen.

Motivering: Trots att det finns klara belägg för att ingående direktinvesteringar (utländska uppköp) har haft positiva effekter på det svenska näringslivet³³ anser Tillväxtanalys att subventioner inte bör användas för att locka till sig utländska investeringar.

Däremot är myndigheten välvilligt inställd till att det offentliga engagerar sig i investeringsfrämjande verksamhet som syftar till att minska hindren för att investera i Sverige genom att tillhandahålla information om affärsmöjligheter och villkor för att bedriva verksamhet i Sverige och bistå potentiella investerare vid hanteringen av

²⁹ Tillväxtanalys. (2025). Remissvar. *Skatteincitament för forskning och utveckling – En översyn av FoU-avdraget och expertskattereglerna.*

³⁰ Tillväxtanalys. (2025:06). *Kan högre löner motverka ingenjörbristen?*

Calmfors m.fl. (2016). *Arbetsmarknadsekonomisk rapport – Dags för större lönespridning?*

³¹ Calmfors. (2018). *Industrins lönenormering kan och bör reformeras.* Katalys

³² Medlingsinstitutet. (2024). Blogginlägg. *Parterna närmar sig nästa avtalsrörelse från en styrkeposition.*

³³ Se exempelvis Tillväxtanalys. (2017). *Utländska uppköp – hot eller möjlighet?* och Tillväxtanalys. (2020). *Utländska uppköp – en genövä till högre produktivitet och expansion i mindre företag?*

byråkratin kring en eventuell investering.³⁴ Sådan verksamhet bedrivs idag av Business Sweden.

I den mån Sverige ska konkurrera med andra länder om utländska direktinvesteringar bör detta ske, precis som Produktivitetskommissionen påpekar, genom att tillhandahålla goda ramvillkor för investeringar och ekonomisk aktivitet. Det finns även ett (ekonomiskt) värde av harmoniserade villkor inom EU, då detta bidrar till förbättrad aggregerad allokering av investeringar.

6.3.4 Ett bra investeringsklimat och välintegrerade globala marknader Utredningens förslag nr. 79: Sverige bör verka för en ökad integrering av de europeiska kapitalmarknaderna.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Kapital (inkl. investeringar) möter onödiga barriärer som begränsar både tillväxt och effektivitet på den inre marknaden. Oharmoniserade nationella regelverk, varierande beskattning, olika spar- och investeringskulturer och begränsad gränsöverskridande tillgång till finansiella tjänster innebär att europeiska kapitalmarknader fortfarande är fragmenterade.

EU:s nya initiativ Spar- och investeringsunionen (som är en fortsättning på det tidigare initiativet Kapitalmarknadsunionen) syftar just till att integrera europeiska kapitalmarknader genom att sprida bästa praxis, öka privatpersoners deltagande på kapitalmarknaderna, mobilisera pensionskapital och harmonisera regelverk.

Sveriges skattemässigt och administrativt fördelaktiga ISK-konton, olika pensionslösningar, samt låga avgifter har kanaliserat hushållens sparande till finansmarknaderna och byggt upp robusta marknader för både noterat och onoterat riskkapital. De svenska lösningarna och den svenska deltagandekulturen ses som en inspiration för övriga EU, där exempelvis den svenska ISK-modellen var en förebild för EU:s rekommendation för medlemsländer att införa likartade ISK-konton.³⁵

Det ligger i Sveriges intresse att aktivt arbeta för att integrera kapitalmarknaderna på den inre marknaden. I synnerhet skulle det innebära ett ökat utbud av marknadsfinansierat riskkapital (till skillnad från bankfinansierat) som gynnar svenska teknik- och innovationsföretagens expansion. I allmänhet skulle det medföra att kapital frigörs till investeringar i konkurrenskraft och innovation och att EU därmed blir en robustare och konkurrenskraftigare aktör gentemot unionens (och därmed Sveriges) strategiska konkurrenter.

Sverige bör värna om våra välfungerande marknader, men vi bör samtidigt aktivt delta i utformningen av en mer integrerad europeisk finansmarknad. Utifrån våra framgångsrika lösningar för en gynnsam kultur och ett högt finansmarknadsdeltagande

³⁴ Se Tillväxtanalys. (2017). *Utländska uppköp – hot eller möjlighet?*.

³⁵ European Commission. (2025). *Making Europe's savings work: Better investment opportunities for European citizens to strengthen the European economy* samt European Commission. (2025). *Recommendation on Increasing the Availability of Savings and Investment Accounts with Simplified and Advantageous Tax Treatment*.

kan vi säkerställa att europeisk harmonisering bygger på höga standarder och administrativ enkelhet snarare än minsta gemensamma nämnare.

Utredningens förslag nr. 80: *Lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar bör utvärderas i syfte att säkerställa att den inte i onödan försvårar handel och investeringar.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Den granskningsmekanism av utländska direktinvesteringar som nyligen inrättats ser Tillväxtanalys, på grund av säkerhetspolitiska skäl, behovet av. Myndigheten har gett uttryck för detta i remissförfarandet när inrättandet av en sådan genomfördes. Vi har emellertid också påpekat att det är väsentligt att granskningsmekanismen "inte ska verka alltför hämmande på investeringsbenägenheten" och "ske på ett snabbt och förutsägbart sätt för de inblandade parterna" (Remiss MSB 2022-07200).

Vi noterar att kritik på senare tid framförts om att en omfattande byråkrati har uppstått för att genomföra granskningen och att det svenska systemet för granskningar är betydligt mera rigoröst jämfört med andra EU-länder.³⁶ För att få belyst huruvida detta är fallet ställer sig Tillväxtanalys bakom Produktivitetskommissionens förslag att lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör utvärderas.

Utredningens förslag nr. 80: *Sveriges bilaterala investeringsskyddsavtal bör ses över.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Tillväxtanalys håller med Produktivitetskommissionen om att ett antal äldre bilaterala investeringsskyddsavtal (BITs) som syftar till att främja ekonomiskt samarbete och stimulera utländska direktinvesteringar bör ses över. En sådan översyn är önskvärd för att se till att avtalen på ett rimligt sätt balanserar det investeringsskydd som avtalen är tänkta att bidra till med Sveriges rätt att lagstifta för att uppnå olika politiska mål. Detta var den slutsats som Henrik Horn och Pehr-Johan Norbäck vid Institutet för Näringslivsforskning kom fram till i en av Tillväxtanalys finansierad och publicerad analys av Sveriges bilaterala investeringsskyddsavtal.³⁷ En liknade slutsats drogs av Kommerskollegium (2024) där det pekades på att av Sveriges cirka 52 BIT:s med tredje land har takten med vilken de uppdaterats eller ersatts med EU gemensamma avtal varit ytterst blygsam.³⁸

³⁶ Se diskussion i SvD (2025-09-09 och 2025-09-12) kring detta mellan Oscar Almén FOI och Fredrik Heyman / Fredrik Sjöholm från IFN. Enligt SvD (2025-09-24) har den myndighet som ska granska investeringarna, Inspektionen för Strategiska Produkter (ISP), sedan december 2022 ökat antalet anställda från 45-50 till snart 140 och budgeten har stigit från 57 miljoner till 163 miljoner.

³⁷ Tillväxtanalys. (2019). *International investment agreements – efficient means to promote Swedish growth*.

³⁸ Kommerskollegium. (2024). *En modernisering av Sveriges investeringsskyddsavtal* (H. Lenk, Utred.).

Kapitel 7. Konkurrens och handel

7.5.5 Fortsätt verka för öppenhet, frihandel och en bättre inre marknad

Utredningens förslag nr. 85: *Sverige bör fortsatt agera som en ledande förespråkare för öppenhet och frihandel. Viktiga målsättningar är att motverka protektionistisk industripolitik, öka samstämmigheten i implementeringen av regler på den inre marknaden, undvika tung regelbörda för den digitala ekonomin och ingå fler frihandelsavtal med länder utanför EU.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen.

Motivering: Tillväxtanalys kan bara beklaga att det regelbaserade världshandelssystemet allvarligt har försvagats på senare tid. Det finns emellertid all anledning för Sverige att verka för ett återupprättande. Tyvärr tycks det dock för närvarande inte finnas anledning att vara särskilt optimistisk på det området.

Däremot har Sverige avsevärt större möjligheter att som medlem av EU aktivt kunna medverka till att den dess inre marknad ska fungera bättre. Som Produktivitetskommissionen påpekar sker en avgörande del av Sveriges utrikeshandel med EU och i synnerhet i en tid präglad av ökad regionalisering utgör EU Sveriges i särklass viktigaste marknad.

Problemet är emellertid att det på EU:s inre marknad, som existerat i över 30 år, fortfarande återstår betydande hinder för handel (inte minst för tjänster) och rörlighet, en omfattande fragmentering samt att de gemensamma regelverk som redan existerar i varierande grad har implementerats och tillämpats bland medlemsländerna. Här finns en outnyttjad potential att genomföra åtgärder som leder till produktivitetsförbättringar.

Enligt beräkningar från IMF (2024, 2025) motsvarar de icke-tariffära handelshindren för handel i varor inom EU en tull på 44 procent och 110 procent på tjänstesidan.³⁹ IMF (2024) menar att om EU kan sänka sina icke-tariffära handelshinder till samma nivå som den mellan USA:s delstater kan det leda till en produktivitetsökning på 7 procent.⁴⁰ Även om IMF:s siffror ligger i det övre spannet av vad som brukar nämnas är tydligt att integration av EU:s inre marknad är en av de mest potenta sätten till ökad produktivitet.

Tillväxtanalys har tidigare i år svarat på en remiss angående Inremarknadsstrategin där myndighetens syn på dessa frågor utvecklats.⁴¹ Utöver detta bör Sverige, som Produktivitetskommissionen föreslår, verka för att EU fortsätter att arbeta för frihandelssamarbeten med andra länder och regioner.

³⁹ IMF. (2025). *Europe's integration imperative*. Finance & Development, 62(2). International Monetary Fund samt IMF. (2024). *Regional economic outlook for Europe, October 2024: A recovery short of Europe's full potential*.

⁴⁰ International Monetary Fund. (2024). *Scaling up the single market to boost productivity* (A. Kammer, Talare) [Tal].

⁴¹ Tillväxtanalys. (2025). *Remissvar till Inremarknadsstrategin*.

Kapitel 8. Klimat- och industripolitik

8.3.1 Statens roll och vikten av goda ramvillkor

Utredningens bedömning nr. 87: *Sverige bör säkerställa samhällsekonomiskt ändamålsenliga ramvillkor som möjliggör en hållbar klimatomställning. Det handlar bl.a. om energiförsörjning, samhällsplanering, tillståndprocesser, infrastruktur och förutsättningar för att bygga innovativa, lönsamma och konkurrenskraftiga företag i en fossilfri ekonomi.*

Utredningens bedömning nr. 88: *Politisk enighet kring klimatpolitikens långsiktiga inriktning och grundläggande förutsättningar bör eftersträvas. Stabila målsättningar och regelverk främjar hållbara klimatinvesteringar.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningarna.

Motivering: Det är få slutsatser som har ett så starkt vetenskapligt stöd som att goda ramvillkor av det slag som utredningen lyfter fram, i kombination med långsiktiga, stabila och trovärdiga spelregler, är av största vikt ur för företag ur ett konkurrenskraftsperspektiv. Det har också betydelse för hushållens investeringar och ekonomiska beslut.

8.3.2 Kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip

Utredningens bedömning nr. 89: *Kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip vid val och utformning av klimatpolitiska åtgärder. Det inkluderar bl.a. att:*

- *Tillämpa en enhetlig värdering av utsläppsminskningar, även i bedömningen av stödprogram.*
- *Utnyttja möjligheten för Sverige att tillgodoräkna oss internationella utsläppsminskningar.*
- *Undvika oproportionerliga dokumentations- och rapporteringskrav på företag och myndigheter.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen om att kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip med ett tillägg.

Motivering: Kostnadseffektivitet är självklart viktigt i klimatpolitiken då offentliga resurser är begränsade och olika åtgärder bör jämföras på ett systematiskt sätt.

Men, en genomgång av 239 vetenskapliga artiklar visar att beslutsunderlag ofta är snedvridna, eftersom man fokuserar på kostnader och bortser från många nyttor (Karlsson m.fl., 2020).⁴² Karlsson et al. finner att sidoeffekter (så kallade co-benefits), t.ex. bättre luftkvalitet, minskad sjuklighet, högre produktivitet, ökad energisäkerhet och hälsovinster från ändrade transporter och kostvanor, ofta är ekonomiskt lika stora som, eller till och med större än, själva klimatåtgärdens kostnader. Trots detta kvantifieras och värderas dessa nyttor sällan, och används nästan inte alls i praktisk politik, vilket leder till att klimatåtgärder framstår som dyrare än de faktiskt är och att kostnad–nytto-

⁴² Karlsson, M., Alfredsson, E., & Westling, N. (2020). *Climate policy co-benefits: A review*. Climate Policy.

jämförelser blir missvisande. En klimatpolitik som verkligen är kostnadseffektiv måste därför omfatta såväl kostnader som nyttor, inte bara investerings- och driftskostnader.

8.3.3 Prissättning av utsläpp av växthusgaser

Utredningens bedömning nr. 90: Klimatpolitiken bör ta sin utgångspunkt i prissättning av utsläppen av växthusgaser.

Utredningens förslag nr. 92: Styrmedelsutredningen (Dir. 2024:98) ges i uppdrag att utreda åtgärder för att begränsa klimatutsläppen från jordbrukssektorn.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget och bedömningen.

Motivering: Tillväxtanalys delar utredningens bedömningar. En utfasning av fossila bränslen förutsätter att relativpriser talar till deras nackdel. Som utredningen lyfter fram saknas det stöd för att den svenska och de europeiska koldioxidskatterna haft någon negativ påverkan på ekonomin.

8.3.4 De svenska nationella klimatmålen skapar otydlighet och försvårar kostnadseffektivitet

Utredningens förslag nr. 93: Samtliga svenska nationella klimatmål ses över av Miljömålsberedningen med inriktningen att harmonisera dem fullt ut med de EU-beslutade målen. Detta i syfte att göra systemet enklare, tydligare och därmed effektivare.

Tillväxtanalys anser att förslaget är överspelat.

Motivering: Tillväxtanalys delar utredningens bedömning att den nuvarande svenska målstrukturen är fragmenterad, delvis i otakt med EU:s ramverk och därmed riskerar att leda till olika marginalkostnader för utsläppsminskningar i olika sektorer, vilket försämrar den samhällsekonomiska kostnadseffektiviteten. Enligt en analys från Tillväxtanalys från 2022 innebär flera parallella och nationellt särpräglade mål att klimatpolitiken blir dyrare än nödvändigt, samtidigt som den globala utsläppsreduktionen kan bli begränsad och svensk konkurrenskraft försvagas.⁴³

Mot denna bakgrund har Tillväxtanalys tidigare lyft behovet av att närmare samordna de svenska klimatmålen med EU:s övergripande styrning, inte minst mot bakgrund av ett växande EU-gemensamt utsläppshandelssystem och skärpta unionsmål. Harmonisering med EU:s målstruktur bedöms kunna bidra till tydligare spelregler för näringslivet, mer likformiga incitament över sektorer och därmed lägre kostnad per reducerat ton utsläpp.

Det konkreta förslaget i produktivitetstuderingen – att ge Miljömålsberedningen i uppdrag att se över de nationella målen med inriktning mot full harmonisering med EU-målen – har emellertid redan omsatts i praktiken genom de tilläggsdirektiv som gavs till beredningen och den analys som presenterades i oktober 2025.

Miljömålsberedningen presenterade i oktober sin analys av klimatmålen, som svar på tilläggsdirektiv från januari 2025. Analysen föreslår bland annat att etappmålet till 2030

⁴³ Tillväxtanalys. (2022). *Näringslivets klimatomställning: Underlag till den klimatpolitiska handlingsplanen*.

ska ändra basår till 2005 och att de befintliga klimatmålen till 2030 ska bibehållas. Beredningen var enig, och Tillväxtanalys bedömer därmed att detta förslag är utagerat.

8.3.5 Hantera fördelningseffekter med ordinarie system

Utredningens förslag nr. 94: *Fördelningseffekter av klimatpolitiska åtgärder bör om nödvändigt hanteras genom de ordinarie fördelningspolitiska verktygen, såsom de generella transfererings- och skattesystemen.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Inga tillägg utöver de utredningen framhåller, det vill säga att fördelningseffekterna är relativt små och kan hanteras men bör göras med ordinarie system.

8.3.7 Riktade industripolitiska stöd bör undvikas

Utredningens förslag nr. 96: *Utgångspunkten för svensk industripolitik bör vara att inte subventionera enskilda företag eller branscher.*

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Rent principiellt delar Tillväxtanalys utredningens förslag och är enig med bedömningen att mer offentligt stöd till särskilda branscher och företag riskerar leda till snedvridningar och ineffektivitet. Utgångspunkten för ett väl fungerande näringsliv bör vara goda ramvillkor, i form av strukturella och institutionella förutsättningar såsom regelverk, skattesystem, infrastruktur och kompetensförsörjning.

Tillväxtanalys bedömning är dock att det, i kombination med förbättrade ramvillkor, kan behövas riktade/selektiva industripolitiska åtgärder om det exempelvis föreligger ett marknadsmisslyckande, ett behov av politisk styrning (direktionalitet) eller när externa omvärldsfaktorer motiverar det. Klimatomställningen kan ses som ett svar på ett omfattande marknadsmisslyckande och kan därmed rättfärdiga statliga selektiva åtgärder.

Även om EU:s statsstödsreglering i grunden begränsar möjligheterna till selektiva stöd till enskilda företag, finns ett antal undantag. Flera av dessa undantag syftar uttryckligen till att främja investeringar och innovationer som bidrar till unionens klimat- och energimål.⁴⁴ Detta innebär att det finns politiskt utrymme för riktade åtgärder när de kan motiveras utifrån större samhällsutmaningar eller systemfel som marknaden inte löser på egen hand. Samtidigt kräver sådana insatser noggrann analys av var marknadsmisslyckandet faktiskt föreligger, hur effektiva olika styrmedel är, och vilka snedvridningseffekter som kan uppstå.

⁴⁴ Den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER) utgör ett kärnverktyg för konkurrensneutral finansiering av klimatomställningen. IPCEI (Important Projects of Common European Interest) möjliggör samordnade stöd till stora gränsoverskridande projekt inom vätgas, batterier och CCS, medan CISAF (Clean Industrial State Aid Framework) – det nya ramverket från 2025 som ersätter TCTF – utökar utrymmet för bredare stöd till grön industri, netto-noll-teknologier och cirkulär ekonomi fram till 2030.

Givet att det föreligger skäl för selektiva åtgärder så bör åtgärderna vägledas av principer såsom kostnadseffektivitet och marknadsbaserade styrmedel för att undvika så kallade "regleringsmisslyckanden". Generellt bör åtgärderna, liksom all statlig verksamhet, präglas av hög effektivitet och god hushållning med resurser. Detta underlättar att hålla fokus på det övergripande syftet, möjliggör uppföljningsbara mål och minskar risken för godtyckliga beslut och kvalitetsbrister. Riktade åtgärder måste även utformas med hänsyn till befintliga insatser för att säkerställa samordning, god avvägning och att de tillför ett tydligt mervärde.

När det gäller selektiva åtgärder för ny grön teknik visar forskningen att selektivt teknisktöd kan vara motiverat av flera skäl. Forskningen om teknologiska innovationssystem (TIS) pekar på att ny grön teknik ofta inte kan konkurrera med etablerade lösningar enbart genom generella prissignaler som koldioxidskatt på grund av en rad marknadsmisslyckanden inklusive spårberoende.

I den formativa fasen behöver tekniken "hjälpas fram till startlinjen", vilket innebär att ett tillräckligt starkt innovationssystem måste byggas upp kring den med legitimitet, kunskapsspridning, nätverk, leverantörskedjor och kompletterande infrastruktur (Bergek, Jacobsson & Sandén, 2008).⁴⁵ Utan sådana selektiva stöd riskerar lovande tekniker att aldrig bli konkurrenskraftiga, oavsett hur höga utsläppspriserna är, eftersom den dominerande tekniken gynnas av skalfördelar, inlåsnings- och befintliga institutionella strukturer. I förlängningen riskerar detta göra omställningen mer dyrbar och mindre kostnadseffektiv.

På ett generellt plan kan selektiva stöd motiveras just för gröna innovationer, eftersom flera specifika marknadsmisslyckanden gör att marknaden annars underinvesterar. Dels finns klassiska kunskapsöverspillningseffekter: företag kan inte ta hem hela nyttan av sin FoU, vilket gör att samhällsekonomiskt värdefull grön teknik inte utvecklas i tillräcklig omfattning. Dels finns "double externality"-problemet som syftar på att grön innovation drabbas av två externaliteter samtidigt. Dels kunskapsexternalitet som innebär att företag som investerar i FoU inte kan ta hem hela nyttan, eftersom kunskapen sprids till andra (spillover), dels miljöexternalitet som innebär att utsläppens klimat- och miljöskador inte syns fullt ut i marknadspriserna.

Tillsammans gör detta att marknaden systematiskt underinvesterar i grön teknik jämfört med vad som vore samhällsekonomiskt optimalt. Detta gör att gröna innovationer missgynnas jämfört med konventionell teknik. Till detta kommer finansiell friktion och en tydlig "dödens dal" (osäker mittenfas) för kapitalintensiv, riskfylld grön teknik, särskilt i demonstrations- och uppskalningsfas, samt koordineringsproblem där nya lösningar är beroende av infrastruktur, standarder och andra aktörer. Mot den bakgrunden lyfts riktade insatser som demonstrationsprojekt, lånegarantier, gröna

⁴⁵ Bergek, A., Jacobsson, S., & Sandén, B. A. (2008). *'Legitimation' and 'development of positive externalities': Two key processes in the formation phase of technological innovation systems*. *Technology Analysis & Strategic Management*.

banker och regionala teknikhubbar som relevanta sätt för staten att selektivt mildra dessa marknadsmisslyckanden i just de faser och tekniker där hindren är som störst.

Tillväxtanalys belyser i "Vad vet vi om? Offentligt stöd till pilot- och demonstrationsanläggningar" dessa effekter.⁴⁶ I studien redogörs för totalt 18 studier som på olika sätt bidragit till att belysa effekter, resultat och genomförande av offentliga stöd till pilot och demonstrationsanläggningar och -projekt. Det finns en stor variation i valet av utfallsvariabler. Det är dock noterbart att de flesta av effektutvärderingarna har haft ett fokus på kommersiell spridning, en utfallsvariabel som främst är relevant för teknologier som är i en sen kommersialiseringsfas, medan de processutvärderande studierna ofta har fokuserat på tidigare faser.

Sammantaget är det svårt att identifiera generella lärdomar utifrån de resultat som rapporteras i tidigare effektstudier. Området är underforskat.

Tillväxtanalys drar dock ett antal policylärdomar:

- Behovet av offentligt stöd bör bedömas från fall till fall.
- Offentliga stödprogram bör baseras på ett portföljtänk.
- Det offentliga stödet till pilot- och demonstrationsanläggningar bör i regel utgöra ett komplement till en betydande andel privat kapital.
- Det lärande som genereras i offentligt stöttade projekt ska spridas.
- Efterfrågan på de teknologier som utvecklas ska inte hållas nere på grund av en brist på ändamålsenliga styrmedel och regleringar.
- Det lärande som genereras i pilot- och demonstrationsprojekt ska vara i fokus i utvärderingar av offentligt stöd till sådana projekt.
- Transparent beslutsfattande som baseras på en mix av uthållighet och disciplin.

Klimatomställningen är, som utredningen påpekar, unik så till vida att den sker utifrån normativ politik och har en tydlig tidsplan gör att styrmedel och åtgärder måste anpassas till dessa faktorer talar för dels behov av policypaket, dels behov av väl utformade selektiva stöd finns.

8.3.8 Nya stöd ska föregås av en ordentlig analys

Utredningens förslag nr. 97: Beslut om stödprogram och enskilda större företagsstöd ska föregås av en analys och särskilt utlåtande från relevanta expertmyndigheter, däribland Tillväxtanalys, Konkurrensverket och Kommerskollegium. Analysen ska baseras på tydliga kriterier och principer grundade i teoretisk och empirisk evidens.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget, men avstyrker att Tillväxtanalys ska vara delaktiga i ett sådant förfarande, i alla fall i den mån det innebär att myndigheten är med och aktivt utformar regeringens förslag på tilltänkta reformer och stöd.

Motivering: Tillväxtanalys avstyrker den del av förslaget som innebär att Tillväxtanalys ska göra utökade analyser och ge rekommendationer kring ännu ej beslutade förslag.

⁴⁶ Tillväxtanalys. (2025). *Vad vet vi om offentligt stöd till pilot- och demonstrationsanläggningar?*

Tillväxtanalys bidrar redan idag med övergripande rekommendationer baserat på tidigare forskning och empiri i form av myndighetens rapporter och remissvar.

Tillväxtanalys har som en primär uppgift att *utvärdera genomförd politik* i syfte att bidra med kunskap och säkerställa lärande. Tillväxtanalys möjlighet att göra trovärdiga utvärderingar *i efterhand* skulle försvinna eller kraftigt minska om myndigheten aktivt är med *på förhand* och utformar förslag på regeringens reformer och stöd. Ett sådant förfarande skulle riskera att färga Tillväxtanalys efterföljande utvärderingar. Och, framför allt, göra det möjligt att ifrågasätta Tillväxtanalys opartiskhet i efterföljande utvärderingar av samma åtgärder. Myndigheten kan dock – inför en implementering av en insats – bidra med kunskap om hur man säkerställer att förutsättningar kan skapas för att kunna utvärdera stödet i efterhand för att bidra med kunskap och lärande om stödets utformning och effekter (se kap. 3.5.6, förslag nr. 18).

8.3.9 Stödets utformning bör bygga på tydliga principer

Utredningens bedömning nr. 98: *Vid inrättande av ett selektivt stöd bör bl.a. följande principer beaktas i utformningen:*

- Neutralitet och transparens.
- Begränsa risken för det offentliga och säkerställ det privata ansvarstagandet.
- Kostnadseffektivitet.
- Kontinuerlig uppföljning och utvärdering.

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Myndigheten är enig med Produktivitetskommissionen att ett ökat fokus på industripolitik inom EU i form av mer offentligt stöd till särskilda branscher, företag och tekniker riskerar leda till snedvridningar och ineffektivitet.

Tillväxtanalys bedömning är dock att det, i kombination med förbättrade ramvillkor, kan behövas riktade åtgärder och aktiviteter om det exempelvis föreligger ett marknadsmisslyckande, ett behov av politisk styrning (direktionalitet) eller när externa omvärldsfaktorer motiverar ett offentligt ingripande.

När riktade åtgärder inrättas bör – som föreslås – de vägledas av principer som hjälper till att hålla fokus på det övergripande syftet, skapar uppföljningsbara mål och minskar risken för godtyckliga beslut och brister i kvalitet. Vägledande principer medför dessutom långsiktighet samt underlättar uppföljning och utvärdering. Det är dock viktigt att riktade åtgärder och aktiviteter utformas i förhållande till andra, befintliga åtgärder för att säkerställa att de är väl avvägda och tillför ett mervärde.

Utredningens föreslagna principer är kompatibla med de principer som föreslås i Tillväxtanalys slutbetänkande inom ramen för *Uppdrag att se över hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt* (KN2024/01306).⁴⁷ Tillväxtanalys föreslagna principer är dock av mer övergripande karaktär och omfattar hela det statliga företagsfrämjande systemet. De omfattar även fler

⁴⁷ Tillväxtanalys. (2026). *Mot ett mer effektivt och ändamålsenligt företagsfrämjande*. Slutredovisning av regeringsuppdrag KN2024/01306. PM 2026:01.

åtgärder än enbart de direkta finansiella stöd som Produktivitetskommissionen avser i förslaget.

8.3.10 Se över befintliga stöd och strukturer

Utredningens förslag nr. 99: *Se över befintliga stödsystem och strukturer inom klimat- och industripolitik så att de ligger i linje med de principer som Produktivitetskommissionen föreslår. Detta inkluderar bl.a. att:*

- Stödprogrammet Industrikivet avskaffas eller väsentligen förändras.
- Statens s.k. gröna kreditgarantier utvärderas.
- Myndighets- och förvaltningsstrukturen på området för grön industriomställning och företagsstöd ses över.

Tillväxtanalys varken tillstyrker eller avstyrker förslaget.

Kommentar: Utifrån ett företagsfrämjande perspektiv är vi principiellt positiva till att stödsystem och strukturer ses över och att antalet aktörer begränsas i syfte att skapa ett bättre system för företagsfrämjande (se avsnitt 3.5.6, förslag 17). Vi ser därför positivt på att öka kunskapen om stödets effekter, vilket förutsätter att adekvata resurser och förutsättningar skapas för systematisk utvärdering och kunskapsuppbyggnad. Produktivitetskommissionens förslag adresserar befintliga stödsystem och strukturer inom klimat- och industripolitik. I motiveringen till förslaget görs dock bedömningen att det kan finnas anledning att bredda en sådan översyn till att även innefatta uppdrag och uppgifter för fler myndigheter utifrån målsättningen att öka renodlingen och minska antalet offentliga aktörer – det anser Tillväxtanalys hade varit positivt. Bland annat nämns förslagen i utredningen om hantering av EU-medel (SOU 2024:22) och forskningsfinansieringsutredningen (SOU 2023:59).

Kapitel 9. Energiförsörjning

9.4.1 Energipolitiken bör vara långsiktig

Utredningens bedömning nr. 101: *En långsiktig blocköverskridande överenskommelse bör ingå i syfte att skapa stabila spelregler för energimarknaden.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen.

Motivering: Minskar politiska riskpremier och förbättrar förutsättningarna för kapitalintensiva och långsiktiga investeringar i elsystemet.

9.4.2 Målsättningarna för energipolitiken bör vara övergripande och stabila över tid

Utredningens bedömning nr. 102: *Krav som sätter restriktioner för hur de energipolitiska målen ska uppnås, som t.ex. krav på energieffektivisering, bör undvikas.*

Tillväxtanalys tillstyrker bedömningen i huvudsak, men föreslår en omformulering.

Motivering: Förslaget riskerar att uppfattas som ett allmänt avvisande av energieffektivisering, trots att detta ofta är det mest kostnadseffektiva sättet att minska effekt- och energibehov. EU:s Energy Efficiency Directive (EDD) innehåller bindande

krav, och en allmänt avvisande formulering innebär risk för regelkonflikter.⁴⁸ Det är därför viktigt att tydligt skilja mellan ineffektiv, tekniskspecifik detaljstyrning och samhällsekonomiskt motiverade minimikrav i sektorer där marknadsmisslyckanden föreligger.

Tillväxtanalys förslag till alternativ formulering: "Detaljerade tekniskspecifika krav bör undvikas, men samhällsekonomiskt motiverade styrmedel som främjar kostnadseffektiv energieffektivisering bör kvarstå, särskilt i sektorer där prisincitament ensamma inte räcker."

Kapitel 10. Bostadsmarknaden

10.4.2 Vikten av neutral beskattning

Utredningens förslag nr. 116: *Avskaffa ROT-avdraget.*

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget.

Motivering: Kostnaderna för ROT-avdraget står med hög sannolikhet inte i proportion till dess fördelar. ROT-avdraget är statsfinansiellt omfattande (12,45 miljarder kronor 2025). Även om avdraget bidragit till att minska mängden svartarbete i företag som utför ROT-tjänster har det inte medfört några tydliga arbetsutbudseffekter bland köpare av ROT-tjänster och är förknippat med betydande dödviktskostnader. För detaljerade analyser och resultat kring detta, se Riksrevisionen (2023)⁴⁹ samt referenserna i utredningen.

Som lyfts i utredningen kan det inte heller uteslutas att ROT-avdraget hämmar flyttkedjor och därmed även arbetskraftens rörlighet; se vidare Hansson m.fl. (2024)⁵⁰.

Notera att Tillväxtanalys inte heller anser att ROT-avdraget *generellt* är en effektiv konjunkturåtgärd eftersom det är förhållandevis dyrt med oklara aggregerade sysselsättningseffekter. Personer med jobb inom ROT-sektorn som blir arbetslösa tillhör generellt inte de svagaste grupperna på arbetsmarknaden. Det är därför, ur ett aggregerat och långsiktigt sysselsättningsperspektiv, effektivare att rikta anställningsstöd mot andra, svagare grupper på arbetsmarknaden. Se Tillväxtanalys (2025)⁵¹ för ett mer utvecklat resonemang.

⁴⁸ Europeiska unionen. (2025). *Energieffektivitet*. EUR-Lex.

⁴⁹ Riksrevisionen. (2023). *Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter* (RiR 2023:26).

⁵⁰ Hansson, Å., Dahlgren, D., Iwarsson, S., Schmidt, S och Kylén, M (2024). *Do tax subsidies for household and home repair services enable older adults to age in place?*

⁵¹ Se Tillväxtanalys remissvar (2025) till [Förslag om tillfälligt höjd subventionsgrad för rotavdraget](#).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit analytiker Petter Svärd. I ärendets handläggning har även Marie Gartell, avdelningschef, och Peter Frykblom, chefsekonom, medverkat.

Sverker Härd
Generaldirektör

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Postadress: Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010-447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

Webb: www.tillvaxtanalys.se

Organisationsnummer: 202100–6164